

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 12 april 1905, kl. 3 e. m.

*Första Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande i anledning
af Andra Kammarens beslut i fråga om skrifvelse till
Kungl. Maj:t angående förbud mot användning af taggig
stängseltråd till hägnader.*

Andra Kammarens tredje tillfälliga utskott anför i utlåtandet n:o 9:

»Uti en till utskottet hänvisad motion, n:o 1, har herr *J. J. Byström* till en början anført följande:

Den för stängsel afsedda taggiga järntråden uppfanns i Amerika för åtskilliga tiotal år tillbaka. Den fick rätt stor användning på sådana trakter, där det var ondt om skog, och där man behöfde ett effektivt stängselmaterial. Åtskilligt af den taggiga tråden öfverfördes snart till Europa. Det dröjde emellertid ej länge, förrän tyskarne började själfva fabricera denna sorts tråd, och väsentligast från Tyskland kom den, så vidt jag vet, till Sverige. Nu tillverkas det taggiga stängselmaterialet äfven i vårt land. I huru stor skala denna tillverkning sker eller huru omfattande handeln därmed är i Sverige, vare sig tråden är tillverkad här i landet eller den är importerad från utlandet, kan nu ej uppgifvas.

Emellertid har den taggiga stängseltråden låtit mycket tala om sig på den senare tiden, och det på ett sätt som synes motivera någon åtgärd från Riksdagens sida.

Stängsel med taggig tråd är synnerligen farligt.

Huru ofta har det icke händt, att personer, som gått på en tillåten smalare väg eller gångstig vid sidan af ägor, som varit inhägnade med taggig stängseltråd, hafva fått ej blott sina kläder förstörda utan också t. ex. sina händer sönderrifna! Och de sår, som dessa taggar åstadkomma, äro ofta mycket svårläkta.

Särdeles obarmhärtigt och motbjudande förefaller taggstängslet på platser, där barn finnas. Huru lätt kunna ej de under lifligt spring och omisstänksam lek härigenom utsättas för allvarlig olyckshändelse. En tagg i ögat och det är förloradt för all framtid.

Men det taggiga järntrådsstängslet är farligt äfven för djuren. En hvar har säkerligen sett vid vandring utefter ett sådant stängsel å betesmarker, huru kreaturshår och tagel suttit på taggarne. Stundom har man ock på dem fått se torkadt blod och hudremsor.

Härefter anför motionären två exempel på olyckshändelser, som inträffat genom den taggiga stängseltråden.

Slutet af motionen lyder sålunda:

Med anledning af denna hemska tilldragelse stod i en mängd tidningar: »Bort med den taggiga stängseltråden!»

Att detta stängselmaterial kan med fördel användas för vissa ändamål, bestrider nog ingen. Som lämplig kan den möjligen anses vara, då det gäller att stänga för människor, som af okynne eller i ond afsikt vilja klifva öfver plank, murar eller tak och dylikt. Men som stängsel i den mening som 5 kap. i Byggningsbalken eller »Kungl. Maj:ts förordning om ägors fredande emot skada af annans hemdjur samt om stängselskyldighet» af den 21 dec. 1857 är den taggiga stängseltråden olämplig och förkastlig och bör bland annat från djurskyddsvänlig synpunkt i lag förbjudas.

Inom vissa kreatursförsäkringsbolag har, tydligen för att främja utrotandet af taggtrådsstängsel, talats om att höja försäkringspremierna för djur, som utsläppas på mark, som är inhägnad med taggig tråd, eller icke alls bevilja försäkring för sådana djur.

I denna riktning går följande af leg. veterinären Martin Olin i Skurup den 8 sept. 1904 gjorda uttalande:

»Som säkerligen många veterinärer i likhet med undertecknad upp-

repade gånger varit i tillfälle att behandla hästar och nötkreatur, hvilka under betesgång blifvit skadade (sårade) af s. k. taggig stängseltråd, och dylika åkommer i vanligaste fall medföra mycket fula ärr och icke alltför sällan orsaka döden eller föranleda till de sårades omedelbara nedslaktning, och då den nu senast å Skanörs ljung inträffade gräsliga katastrofen särskeligen på ett ganska kännbart sätt kommer att beröra den intresserade kreatursförsäkringsföreningen, så torde det icke vara för tidigt, att de inom vårt land arbetande kreatursförsäkringsföreningarna eller bolagen på ett ingripande sätt söka förhindra vissa betesmarkers inhägnande med detta för djuren lifsfarliga stängsel.

Jag föreställer mig, att det mest effektiva sättet för att ernå detta vore, att resp. försäkringsbolag i sina stadgar inryckte en ungefär så lydande paragraf:

Om försäkradt djur utsläppes på betesmark, inhägnad med taggig stängseltråd, upphör försäkringen att vara i gällande kraft under betes-tiden; och skall dylikt djur efter betestidens slut samt innan försäkringen åter träder i kraft besiktigas af veterinär för utrönande af, om djuret finnes i oskadadt skick.

Undertecknad är af den åsikten, att ett af Sveriges veterinärer taget kraftigt initiativ i antydda försäkringsfråga med ens skulle stäfja det absolut onödiga bruket af taggig stängseltråd omkring betesmark samt förskaffa oss alla sanna djurvännens erkännande.»

Men genomförandet af ett lagligt förbud mot användning af här åsyftadt stängsel stöter naturligtvis på en del svårigheter.

Hvad då först angår den omständigheten, att taggtrådsstängsel redan finnes på många ställen, och att det blefve för kostsamt för stängselägaren att utbyta det mot ett annat, så må framhållas, att han väl kunde få behålla det, till dess att det behöfde göras om, men så snart omstängning skall ske, vare det förbjudet för honom att begagna taggig stängseltråd.

Mången torde vidare anse, att verkligt skyddande hägnader, som uppföras af annat material, blifva dyrare än sådana, i hvilka får begagnas taggig stängseltråd. Förhållandet är emellertid det, att utom det vanliga stängselmaterialet finnes nu ett stängsel, som mycket berömmes och som ej lär blifva alltför dyrt att använda. Äfven till detta är idén amerikansk. Detta stängsel, som är af två slag, består af ett slags nät af för ändamålet särskildt beredt stål med den bästa galvanisering. Det ena kallas »American järnvägsstängsel» och är afsedt till inhägnad af betes-

hagar, järnvägslinjer o. s. v., och det andra heter »Ellwood stängsel» och är särskildt lämpadt för inhägnad af trädgårdar och finare anläggningar.

Slutligen blir det fråga om, huru ett här afsedt förbud skulle verka i förhållande till själfva fabrikationen. Nu är det emellertid så, att vissa nya lagbestämmelser kunna komma i kollision med en del enskildas intressen, men i sådana fall plägar man låta det allmännas intresse gå före det enskildas. Och i detta fall liksom i många andra liknande bör det ej vara omöjligt finna de vägar man bör gå.

I huru stor skala den taggiga stängseltrådstillverkningen försiggår i vårt land är som sagdt mig ej bekant, men jag har anledning tro, att den icke är synnerligen stor. Försäljningen af denna tråd lär, enligt de upplysningar jag fått af en person, som länge haft en större järnhandelsaffär, hafva minskat betydligt de senare åren. Opinionsen mot denna handelsvara har tillväxt bland folket, en omständighet, som bör underlätta genomförandet af ett förbud mot användandet af taggig järntråd som stängselmaterial.

På grund af hvad jag nu anfört vågar jag hemställa, att Riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla, det täcktes Kungl. Maj:t låta utfärda erforderliga bestämmelser i syfte att användning af taggig stängseltråd måtte förbjudas vid uppförandet af hägnader, där fara däraf kan uppstå för människor eller djur.

Härefter anför Andra Kammarens utskott för egen del:

»Hvad nu först angår det af motionären ifrågasatta förbudet att använda taggig stängseltråd till hägnader, där fara däraf kan uppstå för människor, torde till en början böra erinras om den allmänna ansvars- och ersättningskyldigheten för den, som är vållande till skada. Redan häri ligger naturligtvis en maning att iakttaga försiktighet jämväl vid uppsättandet af stängsel, för så vidt nämligen annan, utan att han därvid öfverskrider sin rätt, kan skadas af stängslet. Tänker man sig däremot ett allmänt förbud för den enskilde jordägaren att uppföra en hägnad af taggig stängseltråd, där fara för människor kan uppstå, skulle detta uppenbarligen utgöra ett intrång i äganderätten. Enligt svensk rättsuppfattning har den enskilde jordägaren i allmänhet rätt att förbjuda och förhindra andra att beträda hans mark, och därest han nu vill göra denna rätt gällande genom att uppsätta ett effektivt

stängsel, kan ej något med fog däremot invändas. Den enskilde jordägaren kan med fullt skäl påstå, att den person, som ej har någon rätt till hans mark, måste iakttaga försiktighet, om han har något att där beställa. Med lika stort skäl skulle man ju eljest kunna ifrågasätta hvarjehanda andra förbud, hvarigenom jordägarens rätt att på bästa och billigaste sätt sköta sin egendom inskränktes. För att kunna motivera ett förbud mot begagnande af taggig stängseltråd till hägnader torde således behöfvas några ytterligare omständigheter utöfver den, att man kan skada sig. Förbudet skulle förnämligast få karaktären af en polisföreskrift, då dess närmaste uppgift vore att söka förebygga möjligheten af en olyckas eller skadas inträffande. Polisföreskrifterna förutsätta emellertid i allmänhet utöfver befintligheten af någon rätt, som skall skyddas, någon omständighet, som gör faran större eller mera sannolik än eljest, t. ex. den omständigheten, att många människor sammanbo eller sammankomma. Man kommer då närmast att tänka på hägnad i gränsen mot allmänna vägar eller andra allmänna platser. Hvad nu angår städernas och de med dem likställda samhällenas planlagda områden, innehålla de för dem gällande byggnadsordningarna i allmänhet föreskrifter om beskaffenheten af stängsel mellan tomt och allmän plats. I öfrigt torde ordningsstadgan för rikets städer, som jämväl kan vinna tillämpning på andra områden än stad, lämna utväg att, därest särskilda omständigheter därtill föranleda, få bestämmelser fastställda med hänsyn till beskaffenheten af sådant stängsel, som uppföres i gränsen till allmän plats.

Återstår således frågan om beskaffenheten af stängsel i gräns mot allmänna vägar å landet. Att vägstyrelsen, där det åligger densamma att uppsätta skyddsvärn, i allmänhet ej använder taggig stängseltråd, får man väl anse för sannolikt. Bör man då ifrågasätta förbud för den jordägare, som har sina ägor intill en allmän väg, att i gränsen eller inom visst afstånd därifrån uppsätta hägnad af taggig stängseltråd? Ett sådant förbud förefaller måhända vid första påseende önskligt, men man får härvid besinna å ena sidan, att förbudet i ty fall borde jämväl gälla andra slags stängsel, som kunna medföra fara, och å andra sidan, att, därest ett sådant förbud infördes, jordägaren med skäl kunde göra anspråk på ersättning för det intrång i äganderätten, som han därigenom lede.

Hvad som nu sagts gäller i viss mån jämväl med hänsyn till den fara, som kan uppstå för djur, med hvilken beteckning motionären väl får anses hafva menat kreatur, hvarom nämnes i 18 kap. 16 paragrafen

strafflagen. Vidkommande särskildt stängsel i rågångar finnas ju särskilda föreskrifter om beskaffenheten af laggillt stängsel. Dit torde väl knappast kunna räknas hägnad af taggig stängseltråd. Oafsedt detta torde man, då bestämmelserna om laggilld hägnad endast afse dess förmåga att hindra kreaturen att inkomma på andras ägor, ej hafva anledning att därtill foga bestämmelser, som afse skyddande af kreaturen för skada genom den taggiga stängseltråden, såframt man nämligen ej låter samma bestämmelser gälla jämväl i fråga om hägnad af annat material.

Vidare torde man i fråga om faran för kreatur ihågkomma, att, då dessa hafva ekonomiskt värde, redan häri ligger en anledning för ägaren att såvidt möjligt förebygga, att de taga skada. Är nu sannolikheten för att kreaturet skall skada sig större vid användningen af taggig stängseltråd än vid begagnandet af annat material, ligger antagligen orsaken till att förstnämnda slags stängsel ändock användes i något annat ekonomiskt intresse. Detta intresse är stängslets billighet och förmåga att ändock väl fylla sitt ändamål. Skall nu lagstiftningen ingripa mot användningen af den taggiga stängseltråden, bör det skäl, som anföres, vara synnerligen vägande. Detta är ej fallet, enligt utskottets mening, då det till och med med fog kan ifrågasättas, huruvida faran för kreaturen ens är afsevärdt större vid nu nämnda slags hägnad än vid vissa andra slag. De af motionären anförda exempel bevisa ej heller mycket. De visa, det förra att hästägaren ej bort binda sin häst så nära stängseltråden, och det senare, att i där nämnda fall det varit oklokt att uppsätta ifrågavarande slags stängsel. Utskottet anser sig ock böra i detta sammanhang framhålla, huru svårt det skulle vara att bestämma ej mindre beskaffenheten af den stängseltråd, som finge eller ej finge användas, än äfven huru stor faran skulle vara, för att användningen skulle vara förbjuden. Någon fara föreligger ju alltid, ty afsikten med stängslet är just att afhålla människor eller djur från ett visst område.

På grund af hvad utskottet här förut anført, får utskottet sålunda hemställa, att ifrågavarande motion ej måtte till någon Andra Kammarens åtgärd föranleda.»

Enligt från Andra Kammaran ankommet protokollsutdrag har denna kammare med afslag på sitt tredje tillfälliga utskotts hemställan och med hufvudsakligt bifall till en vid utlåtandet fogad reservation för sin del beslutit:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla det täcktes

Kungl Maj:t låta utreda i hvilken utsträckning förbud mot användning af taggig stängseltråd såsom hägnad lämpligen må kunna utfärdas samt för Riksdagen framlägga det förslag, hvartill den verkställda utredningen kan föranleda.»

Utskottet vill visserligen ej förneka, att den taggiga stängseltråden kan medföra faror och åstadkomma skador, men utskottet håller före, att statsmaktens ingripande genom förbudslagstiftning bör inskränkas till sådana fall, där rättelse mot missbruk ej kan på annat sätt vinnas, och föreliggande fråga torde icke vara af sådan beskaffenhet. Det uttalande, som enligt åberopade utskottsbetänkande gjorts af leg. veterinärläkaren Olin, framhåller såsom en verksam åtgärd i motionens syfte kreatursförsäkringsföreningarnas ingripande efter initiativ af Sveriges veterinärer. Likaså verka djurskyddsföreningarna för att sprida kunskap i ämnen, som afse djurens befriande från uppenbara och försåtliga faror, och en utbredd insikt om den taggiga stängseltrådens farlighet skall gifvetvis efterhand förhindra dess användande.

Äfven herr Byströms motion och dess behandling i Riksdagen torde hafva bidragit till spridande af sådan kunskap och därmed gjort nytta, men ytterligare åtgärd från Riksdagens sida bör den icke föranleda.

En annan omständighet att beakta är, att grannar å ömse sidor om egendomsgränserna på landet i de flesta fall äro jordbrukare och kreatursägare och därför hafva gemensamma intressen, som naturligen mana dem att undvika farligt stängselmaterial. Samma intressegemenskap råder äfven med afseende på allmänna vägar, enär natura-underhållet ju åligger jordbrukare, hvilket yrke jämväl innehafves af dem, som besitta angränsande ägor.

Prisbilligheten å det fruktade hägnadsmedlet kan möjligen innebära en frestelse för förvaltningarna af enskilda järnvägar att vilja begagna dylikt stängsel, men dels kunna aktieägarna, om så behöfves, däri åstadkomma rättelse, och dels kan man icke förutsätta, att de ledande männen i dessa förvaltningar till den grad åsidosätta eu allmän mening, att de i trots däraf använda ett hägnadsmedel, som denna mening utdömt och förkastat.

Hvad här yttrats om stängsel i gränserna emellan olika innehafvares områden, torde äfven gälla för enskild ägare, som inom sitt område och för sina ändamål bör vara berättigad att begagna hvilket hägnadsmaterial han behagar.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt och med stöd af Andra Kammarens tredje tillfälliga utskotts utlåtande hemställes:

att Första Kammaren icke måtte biträda Andra Kammarens beslut.

Stockholm den 11 april 1905.

På utskottets vägnar:

GUST. TAMM.